(2008) "हिसि हिंसायाम्" (X-चुरादिः-1830. सक. सेट्. उभ.)

आधृषीयः।

इदित्त्वादेवास्य णिज्विकल्पे सिद्धे युजादिषु (चुरादौ) पाठः चिन्त्यप्रयोजन इति माधवादयः। रूपाणि सर्वाण्यपि कुंशयतिवत् (232) ऊह्यानि।

(2009) "हु दानादनयोः"

(III-जुहोत्यादिः-1083. सक. अनिट्. पर.)

'दानादानयोः' इत्येके। दानमत्र 'चोदित आधारे हविःप्रक्षेपः' इति माधवः। 'जीव' धातौ प्राणस्येव अत्रापि दाने हविषो अन्तर्भावात् अकर्मकत्वं केचिदङ्गीचक्रुः। 'तृतीया च होश्छन्दसि' (2-3-3) इत्यत्र भाष्ये तु 'जुहोतिः प्रक्षेपे वर्तते' इत्युक्तम्। 'अग्निषु हूयमानेषु' इत्यादिषु प्रीणनार्थकत्वमपि भाष्यसम्मतम्। [1]होता, क्षीरहोता, [2]जुह्वद् ब्राह्मणः, [3]जुहूः, [4]हाव्यम्, [5]होमः, [6]होत्रम् - अग्निहोत्रम्, होत्रा, [7]हविः इति विशेषरूपाणि। सामान्यरूपाणि जौहोत्यादिकक्रिधातुवत् (189) बोध्यानि।

(2010) "हुडि वरणे" (I-भ्वादिः-269. सक. सेट्. आत्म.)

वरणम्-स्वीकारः। 'हरणम्' इति मैत्रेयः। हुण्डी=धनप्रक्षेपस्थानम्।

---

1. 'ऋत्विक्षु चानुपसर्गस्य' (वा. 3-2-135) इति ताच्छीलिकस्तृन्। 'अप्तृन्—' (6-4-11) इत्यादिना सर्वनामस्थाने दीर्घः। होता=ऋत्विग्विशेषः। क्षीरहोता इति तु याजकादित्वात् (2-2-9) समासे साधुः।
2. शतरि, 'जुहोत्यादिभ्यः—' (2-4-75) इति शपः श्लुः। 'श्लौ' (6-1-10) इति द्विर्वचनम्। 'हुश्नुवोः सार्वधातुके' (6-4-87) इत्यजादिक्ङित्प्रत्ययत्वे शतुः अत्रापि यण्। 'नाभ्यस्ताच्छतुः' (7-1-78) इति नुम्निषेधः।
3. 'द्युतिगमिजुहोतीनां द्वे च' (वा. 3-2-168) इति करणे क्विप्, द्वित्वं च। जुह्वत्यनयेति जुहूः-स्रुक्।
4. 'ओरावश्यके' (3-1-125) इति ण्यत्। अवश्यं होतव्यं यत् देवार्हमेव हविः, तदुच्यते हाव्यमिति। अजन्तत्वलक्षणयतोऽपवादः।
5. औणादिके (द. उ. 7-26) मन्प्रत्यये होमः=अग्नौ पूजितस्य द्रव्यस्य प्रक्षेपः।
6. 'हुयामा—' (द. उ. 8-84) इति त्रन्प्रत्ययः। ऋत्विग्वाचको होत्राशब्दस्तु स्वभावात् स्त्रीलिङ्गः इति 'होत्राभ्यश्छः' (5-1-135) इत्यत्र पदमञ्जरी।
7. औणादिके इसिप्रत्यये रूपम्। हूयते इति हविः=देवतोद्देशेन मन्त्रसंस्कृतं दधिपय-आज्यादिकं द्रव्यम्।